

Nina Medved Foto: Andrej PETELINŠEK

do družbe in do sebe skozi delo - mi to omogoča pisanje? Moj prostovoljski in profesionalni angažma v taboriški organizaciji, kjer lahko dajem osebno podporo mladim, promoviram taboriške vrednote, skrbim za naravno okolje? Je to vključenost v civilno zaščito? Kariera v kulturi in odpiranje dostopa do umetniških vsebin za različne generacije in potrebe? Ob vsem tem sem poskušala najti tudi nekaj stabilnosti v drsenju sveta. Podobno sem opazila pri mnogih ženskah, ki so še pred tridesetim doživlele izgorevanje zaradi prepleta notranjih in zunanjih dejavnikov. Tako popularna beseda za tako nepopularno in klavarno počutje.

Zato zdaj iščem vnovični stik z vrednotami tako, da se osredotočam na bogato notranje življenje ter s seboj ravnam nežneje, prijazneje. Se obkrožam z ljudmi, ki so najgloblje prepleteni v moje življenje; jasneje vidim, kaj lahko doprinesem s svojo poezijo, kaj z delom svojih dveh rok, kaj z intelektualnim in organizacijskim naporom. In drsim, kolikor se le da, lahkotno naprej."

Kako nastaja poezija in kaj vam pomeni?

Zahteva samoto. Kipičenje izkušenj in doživetij, ki izhajajo iz jezika, umečnosti drugih, življenja. Močan stik in pogled navznoter, prisluskovanje notranjosti, iz katere se izvijejo besede, nato verzi in nato polno telo pesmi. Na ta način se izluščijo čustva in misli, ideje, spomini, ki me razbremenijo s tem, ko mi pomagajo osmisliti moje doživljanje, mi pomagajo raziskovati svet, vstopati v izkušnje drugih. Poezija me bogati v svetu, ki me prazni s tem, ko dolbe vame z vso svojo nasičenostjo in zahtevami."

Beremo pa bistveno manj kot nekoč. Kaj zdaj sploh pri nas beremo o našem življenju?

"Pravzaprav beremo vse več, a besedila vse slabše kvalitete, manj korenitega pomena za naša življenja. Prebiramo SMS-e in maile, poročila, novice, na tone in tone besedil, ki so spisana vse hitreje, so vse bolj sploščena, ciljno usmerjena v izvajanje funkcije: pridobiti pozornost, predati nalogo, informacijo, obuditi določeno čustvo in zmanipulirati določeno dejanje.

Leposlovna besedila so po svoji funkciji bolj plastovita in odprta, omogočajo različne načine branja in učinke, ki se spreminjajo skladno s tem, kakšni vstopamo vanje in izstopamo iz njih. Lahko so zrcala našemu bivanju, učitelji, ki nas vodijo na poti, naši prijatelji. Branje iz užitka je neprecenljivo. Četudi je vse težje ohranjati globoko pozornost in kondicijo za takšno branje, saj knjiga ponavadi ne utripa, ne prikazuje obvestil, ne odebeli glavne poante, in je včasih lažje po naporu dnevu ali prebrani vznemirjajoči novici katatonično utoniti v spanec ob Netflixu ali televiziji ... Vendar eno prinaša počitek in drugo polnost življenja. Gola eksistenca potrebuje (le) zdravje in počitek, prostoživeče in polno bivanje pa tudi kulturo in še mnogo več!"

In treba je pisati, ne glede na sistem, kajne?

"Odgovor zame je: vztrajati, pisati, ustvarjati, se povezovati z drugimi s pomočjo medijev, ki so mi na voljo. Naj bo to kulturni dogodek, spletno srečanje, knjiga ... Če predstavlja most do drugih, ga bom z veseljem prehodila. Četudi uživam v notranje živem bivanju in pesniški, medvedji samotarskosti, je moje življenje dopolnjeno šele v sobivanju z drugimi."

na prihodnost; nato transformacija delovnih in občedružbenih vrednot in naposled dolgo prekarno bivanje. Tako se cikel za mojo generacijo zaokroži: brez trajne zaposlitve ni kredita, brez kredita ni stanovanja, s tem pa ostajamo odvisni od sunkov na trgu, odločitev naših stanodajalcev, delodajalcev in države. Hude skrbi, s katerimi se vsi soočamo letos, ko premišljujemo, kaj bo prišlo prihodnji mesec, kako dolgo bo to še trajalo, kako si zagotoviti izgubljeno varnost, ohraniti delo, živeti ne zgolj napol v tem zamrznjenem času. To je kot citat preteklih dveh desetletij moje in prejšnje generacije. Zato z olajšanjem spremljam, kako se spreminja družbeni pogled na mlade. Ob začetku desetletja smo se morali za sleherno priložnost dokazati in počakati, da pridemo na vrsto. Zdaj velja, da je mladim treba pomagati in jim ustvarjati priložnosti, saj s(m)o prihodnost."

"Pravzaprav beremo vse več, a besedila vse slabše kvalitete, manj korenitega pomena za naša življenja. Prebiramo SMS-e in maile, poročila, novice, na tone in tone besedil, ki so spisana vse hitreje, so vse bolj sploščena"

Drsim lahkotno naprej

Vaš mentor Andrej Makuc je zapisal, da se zavedate, kako nujno je sprejemati jasne odločitve, se pomiriti in izbrati novo pot, in to na istem razkrižju.

"Včasih sem bila preveč osredotočena na večji smisel življenja, da bi opazila, kako me to kot mlado žensko brez varne podlage troši. Kako lahko izpolnim odgovornost

Petra Vidali

Kurji pastir se začne z usodnim dnem, ki se zdi kot biblijski sodni dan. Jesenski dež se po Goričkem zliva že cel teden, ljudje so "porabili že vse besede, s katerimi so znali opisati vreme in nejevoljo, zato so raje molčali". Ko se vsej tej vodi pridruži še Trejzka porodna voda, se začne pred bajto na puklu zbirati vaška skupnost, in ker se je zdelo, da otrok noče v ta žalobni svet, je bilo treba po vaško babico. Ponjo so poslali najbolj plentavega fanta, Džančeka s krajšo nogo. Spodrsavanje, spotikanje, plazenje, gazenje skozi dež in blato definirajo prvo od težkih poti, ki jih bo v dobrih dveh mesecih nekdo prehodil zato, da bi otrok zaživel, živel, preživel. Zadnja je pot skozi neskončne zamete snega, kolona dvanajstih vaščanov - apostolov ure in ure nosi dojenčka, ki že nekaj dni hira, do zdravnika. Ko ga prinesejo in izvijejo iz omota, otrok oživi. Med tema dvema točkama nove zaveze, zaveze novega življenja, med rojstvom in ponovnim rojstvom, vstajenjem, so še druge trnove misije. Je Trejzka pot k botri in moledovanju, je pot vrnitve njene osemnajstletne hčerke in otrokove sestre, male Trejzke, ki je ob mamini pozni nosečnosti dokončno odšla zdoma, in so predvsem vse poti otrokovega očeta Pišteka. Je opotekava pot iz gostilne, v kateri so zalivali njegovega sina in mu vsadili dvom o njegovem očetovstvu, je pot, ki bo ta dvom izbrisala, in je pot po kolenih okoli oltarja, da bi lahko šel otrok h krstu in da bi lahko vstopil v življenje drugače, kot so morali vstopati njegovi predniki. Ob teh posebnih poteh pa je vsak dan znova Pištekov večna pot, cesta, ki je njegov posel in njegovo poslanstvo. Biti cestar na makadamskih poteh je nikoli končan pasijon in Pišteku mu služi z vsem svojim bitjem. Boj z vsako novo luknjo na cesti je boj s celim svetom in vsakič predvsem z njegovim stvarnikom, cestar se meri in prepira z njim kot kak, spet, biblijski očač.

Med temi prilikami (v romanu je govor o krstu in o Pištekovih pravdanjih z bogom, druga krščanska simbolika pa je plod bralske, se pravi bralkine interpretacije) pa se skrivajo/razkrivajo poganške podobe in navade, od žene v belem, ki je otrokov angel varuh, do ciganskih vraž, ki jim skrivoma podlega Trejzka, in ne ravno ortodoksni upodobitev hudiča, kakršen se ponoči približi Pišteku.

Feri Lainšček Foto: Rene GOMOLJ

Z vrha kupa

Skozi blato in sneg v življenje

Feri Lainšček: Kurji pastir

Beletrina, Ljubljana, 2020

Vse poti, ki jih je nekdo prehodil zato, da bi otrok zaživel, živel, preživel

Ja, Feri Lainšček je v Kurjem pastirju (spet) magični realist. Ne le zato, ker ustvarja svet, ki je večji od življenja, ki je neverjeten, mističen in poetičen, ampak zato, ker se zdi tak šele z distance. Ko si sredi dogajanja, ko si sredi knjige, se sploh ne zdi, da je tak. Ko padeš v Kurjega pastirja, ko te posrka magija teh besed (pa naj to še tako zveni kot floskula), se zdi vse logično in vse prav. Šele po koncu, z oddaljenim pogledom, začneš postavljati meje, ločevati med tistim, kar verjamejo literarne osebe, in tistim, kar verjameš sam, pa tudi med tistim, za kar verjameš, da se je res zgodilo, in pisateljskimi dodatki. Mislim, meni bi se recimo zdel roman enako dober ali celo boljši, če bi bilo bele žene čisto malo manj in če ne bi bilo preveč popolnega anekdotičnega ciganskega dokaza o Pištekovem očetovstvu, ampak kaj, če je bilo tako, je pač bilo! Tu se nič ne more.

Najboljše pri tej pisavi pa je, da gre magičnost z roko v roki s klasičnim psihološkim realizmom. Takšne študije likov, očeta in matere, take analize odnosov med družinskimi člani nismo brali že dolgo. Teh dveh samosvojih, trmastih likov, ki se čudno dopolnjujeta, križata in srečujeta med pretirano vdanostjo in pretirano sumničavostjo, ne moreš pozabiti. Njun svet je krut svet z malo besed, malo smeha in malo lepega, ampak ta, ki izpiše vse njune temnine, ju zna gledati s toplino pa tudi z blagim humorjem.

Na prvi pogled se zdi to, kako se okoli malega Fereka vrtita ves svet staršev in tudi skupnost, ki si je še zaslužila to ime, pretirana egomanska stava. Ampak navsezadnje je to samo bolj dobeseden in hkrati bolj poetičen izpis univerzalne podme ne avtobiografske pisave - da se svet rodi šele s (piščočim) jazom. V večini avtobiografskih romanov je največ prostora namenjenega začetkom, genezi tega jaza. Bolj ali manj vsi avtobiografi pišejo o svojih starših, ne pa o svojih otrocih na primer. V Kurjem pastirju, prvem delu napovedane trilogije o otroštvu Ferija Lainščka, je rojstvo otroka res mitološko eksponirano tako rekoč, vendar izkoriščeno za altruistično dejanje. Povedano v cankarjanskem žargonu, ki se prilega tej arhaični pripovedi, je pisatelj z romanom svojim staršem postavil spomenik, kakršnega še niso imeli (slovenski) starši. Sodobni literaturi pa se zdijo takšni hommagei sploh tuji.

Še beseda o jezikovnih in stilističnih izbirah Kurjega pastirja. Romanu je dodan slovarček "narečnih in drugih manj znanih izrazov". Najbrž pride prav, tudi brez njega pa se ni težko znajti. Knjiga je polna redkih, že dolgo pozabljenih besed in redko videne poetičnosti. Hkrati pa ne z izbiro in ne s sukanjem besed ne zaduši branja. Stil ne postane samozadosten, ne zaflelja se vase in ne zahteva vse pozornosti zase, temveč bralca varno pripelje od prve do zadnje strani romana, ki ga ob romanu Ki jo je megla prinesla postavljam v vrh romanopisja Ferija Lainščka.